

Ieva Velde
izstādes «SAJŪTU MĀJA» tekstu autore

KAD BIBLIOTĒKA IR «SAJŪTU MĀJA»

2015. gada 15. aprīlī Ojāra Vācieša muzejā Pārdaugavā tika atklāta Vitālija Vinogradova fotoizstāde «SAJŪTU MĀJA» un tā bija apskatāma līdz aprīļa beigām. Izstāde ir stāsts par Latvijas Neredzīgo bibliotēku un tās lasītājiem, vēstījumam koncentrējoties tieši uz sajūtām. Izstāde plašākai auditorijai atklāja mazāk tradicionālus veidus, kādos iespējams lasīt un uztvert literatūru — ar pirkstu spilventiņiem sataustot Braila rakstu vai ar dzirdi tverot audiogrāmatu ieskaņotās lappuses. Arī bibliotēkas telpas fotoizstādē atklājas, uzburtas no sajūtām — pagātnes un senuma klātbūtnes, gaismas plūduma, tagadnes emociju un paša fotogrāfa izjūtu pilnas.

Fotogrāfa Vitālija Vinogradova sadarbība ar Latvijas Neredzīgo bibliotēku aizsākās, viņam apmeklējot vienu no bibliotēkas rīkotajiem pasākumiem pagājušā gada nogalē. No apciemojuma reizē gūtajiem iespaidiem laika gaitā arī radās ideja veidot fotostāstu par bibliotēku. Iepriekš Vitālijs veidojis vizuālu vēstījumu par muzeju vidi un atklājis to savā pirmajā personālizstādē «Mantojuma glabātāji» 2014. gada maija vidū. «SAJŪTU MĀJA» ir viņa otrā personālizstāde, un tās tapšanā lielu ieguldījumu un palīdzību snieguši arī Latvijas Neredzīgo bibliotēkas darbinieki — īpaši Gunta Bite un Alda Zariņa, bet visus izstādei nepieciešamos tekstus, kā arī stāstījumu par fotogrāfijās iemūžinātajiem bibliotēkas lasītājiem esmu rakstījusi es — Ieva Velde.

Fotostāsts tapa ilgākā laikā, Vitālijam gandrīz nemanāmi apmeklējot bibliotēku un uzņemot tās telpas ikdienas notikumu vidū. Parasti nekad iepriekš nebrīdinot par savu ierašanos, Vitālijam izdevās iemūžināt bibliotēku tieši tādu, kāda tā ikdienā patiesi ir un vizuāli radīt tās īsteno sajūtu stāstu.

Fotogrāfijās iemūžinātas gandrīz visas bibliotēkas nodaļas — Lasītāju apkalpošanas nodaļa un tās abonements un lasītava, Braila raksta nodaļa, Skaņu ierakstu studija, bildēs notverti arī gaiteni, kāpnes un citas telpas, norakstītās grāmatas, makulatūras vākšana un pat akmeņogles, kuras bibliotēka izmanto apkurei. Ļoti skaisti tverta arī pati senā bibliotēkas ēka — īpaši cienīga koku un to saulē krītošo ēnu ieskāvējumā. Brīnišķīgi fotogrāfam izdevies parādīt arī ēkas arhitektūras skaistumu un īpatnības.

Fotogrāfijās pagātne saplūst ar tagadni, jo uz vecās mājas laika zoba skarto sienu fona norisinās tagadnes ikdienas dzīve. Sienas vēl glabā atmiņas par aizgājušiem laikiem, un to noslēpumainā klātbūtne jaušama dažādās mājas detaļās, tomēr paralēli rodas arvien jaunas dzīves ainas, dažādi mirkļi ienes telpās gaismu spēles, cilvēki atstāj savu emociju un pieredzes nospiedumus.

Fotogrāfijas, kurās attēlotas bibliotēkas telpas, stāsta par ikdienas dzīvi. Kaut arī tajās nav cilvēku, to klātbūtne jaušama ir visā. Telpas un priekšmeti ataino cilvēkus, kas liekas tik tikko te vēl bijuši, tik nesen, ka gaisā vēl jaušamas to kustību atstātās vibrācijas vai kādu notikumu emocionālās pēcsajūtas. Fotogrāfijās notverts īss, sastindzis mirklis starp pagātņi un nākotni, klusa ieelpa, pirms mēs no bijušā radām nākošo.

Tomēr Ikviena māja pirmkārt un galvenokārt ir cilvēki, kas tajā ienāk. Tādēļ jo īpaši interesanta Vitālija Vinogradova izstādes daļa ir tā, kurā attēloti 15 bibliotēkas lasītāji, kuri ikdienā šeit iegriežas, lai iegūtu ar tausti un dzirdi uztveramas grāmatas un citus informācijas avotus. Lasītāju fotosesija, atšķirībā no pārējo fotogrāfiju tapšanas, bija iepriekš organizēts pasākums, jo bilžu uzņemšanai bija nepieciešams studijas apgaismojums. Fotogrāfam ar gaismām palīdzēja Ļubova Pimenova, sapulcināt lasītājus izdevās Aldai Zariņai, bet es — Ieva Velde — pievērsos lasītāju intervēšanai, uzzinot par viņu iemīļotajām grāmatām Braila rakstā vai audioformātā. Paldies visiem fotosesijas dalībniekiem par atsaucību un pacietību!

Lasītāji īsumā dalījās savos iespaidos par literatūru, sev vistuvākajām un mīļākajām grāmatām, reizē izstāstot mums arī mazu daļiņu no sava dzīvesstāsta. Iztaujājot lasītājus par viņiem tuvajām grāmatām, tapa skaidrs, ka lasīts tiek ne tikai ar pirkstiem, sataustot Braila raksta punktņus, vai ar ausīm, tverot audiogrāmatu ieskaņotās lappuses, bet visvairāk ar sirdi, jo tā ir visspilgtākā un vispatiesākā cilvēkam dotā maņa.

Runājot par Latvijas Neredzīgo bibliotēkas lasītāju pašām iemīļotākajām grāmatām, bibliotēkas darbinieces, kas ik dienu strādā ar lasītājiem, zina stāstīt, ka Braila rakstā visvairāk lasa Viļa Lāča darbus «Zvejnieka dēls» un «Uz jauno krastu», Ilonas Leimanes romānu «Vilkaču mantinieci», Džeimsa Heriots darbus, Dž. K. Roulingas grāmatas par Hariju Poteru un Astrīdas Lindgrēnas «Ronja — laupītāju meita». Pieprasītākās audiogrāmatas ir Čārlza Dikensa «Lielās cerības», Šarlotes Linkas triloģija («Vētru laiks», «Savvaļas lupīnas», «Mantinieki»), kā arī Danielas Stīlas, Aleksandras Mariņinas, Džastina Kronina un Annas Skaidrītes Gailītes darbi.

Vitālija Vinogradova izstāde daudziem likusi aizdomāties par to, vai mēs protam sajust. Sajust pasauli, literatūru, kā arī viens otru. Vai spējam patiesi pieskarties un to sadzirdēt? Vai neaizmirstam par taustes un dzirdes maņām, par smaržu... Un pats galvenais — vai jūtam ar sirdi? Paldies Vitālijam Vinogradovam, kurš sakatījis Latvijas Neredzīgo bibliotēkā SAJŪTU MĀJU un iemūžinājis to, parādot pasaulei!